

Životné jubileá

RNDr. Lubomír Kováčik, CSc. – sedemdesiatročný

Sedemdesiatka zastihla významného slovenského fykológa uprostred intenzívnej vedeckej práce, priamo pri výučbe, v úzkom pripomenutí najbližších. Skromný, vždy pracujúci, vždy ochotný, priateľský, vážený excelentný odborník vo svojej profesii doma, ale najmä v zahraničí.

Narodil sa 27. mája 1951 v Motešiciach, okres Trenčín. Už ako žiak a neskoršie študent na strednej škole bol očarený prírodou. Cez zbieranie prírodnín, úspešnou účasťou v mnohých aktivitách a súťažiach aj s celoštátnym významom, bolo predurčené aj jeho štúdium. Po maturite na SVŠ v Trenčíne v roku 1969 začal študovať biológiu na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, následne v rokoch 1971 až 1974 študoval botaniku, so špecializáciou na fykológiu na Prírodovedeckej fakulte, Karlovej Univerzity v Prahe. Postgraduálne štúdium na Botanickom ústave ČSAV, na Hydrobotanickom pracovisku v Třeboni absolvoval v roku 1984 dizertáciu *Biológia a reprodukčný proces kokálnych siníc*.

Profesijnú kariéru začal v roku 1981 ako výskumný, neskôr ak vedecký pracovník Ústavu rybárstva a hydrobiológie v Bratislave. Od roku 1988 pôsobil ako vedecký pracovník Botanického ústavu ČSAV, od roku 1993 ČAV v Sektore ekológie rastlín v Třeboni. V rokoch 1991 až 1996 odovzdával svoje vedomosti na Biologickej fakulte Juhočeskej univerzity. V roku 1995 prichádza na Katedru botaniky, PríF UK v Bratislave, kde pôsobí ako odborný asistent doteraz. V pedagogickej praxi viedol resp. vedie najmä prednášky a praktické cvičenia z botaniky nižších rastlín, rastlinnej ekológie, biodiverzity rastlín a špeciálnej fykológie, špeciálnych mikroskopických techník. Školil 13 diplomantov a 8 doktorandov. Spolugarantovaním študijného programu botanika, kvalifikovanou výukou v odbore, organizačnou prácou, budovaním bohatej, raritnej edukačnej a vedeckej algologickej zbierky, najmä však širokou medzinárodnou spoluprácou výrazne prispel k rozvoju a kvalite svojho pracoviska, ale tiež slovenskej algológie/fykológie a botaniky. V pedagogickej činnosti významne akcentovali vedecké záujmy a výsledky Lubomíra Kováčika prezentované vo významných časopisoch a s výrazným ohlasom. Vo svojej vedeckej práci realizoval široké spektrum problematík. Začínal výskumom fytoplanktónu a funkcie populácií rias v prirodzených a rybársky obhospodávaných vodách, ako aj algologickým výskumom vysokohorských jazier vo Vysokých a Západných Tatrách. Neskôr svoje vedecké zameranie rozšíril na štúdium biológie, taxonómie a autekológie rias, špeciálne cyanobaktérií a funkciu riasových populácií v prirodzených a ľudskej činnosťou ovplyvnených biotopoch.

Osobitné miesto v jeho vedeckej práci má štúdium biologickej deteriorizácie pamiatok kultúrneho významu, najmä však výskum extrémnych biotopov polárnych oblastí. V rokoch 1989/90,

1992/93, 2002/03, 2003/04, 2010 sa zúčastnil polárnych vedeckých expedícií na ostrovy v Južných Shetlandoch v Antarktíde (posledné štyri pozvania v rámci Brazílskeho národného antarktického programu) a v roku 2008 na súostroví Svalbard v Arktíde, ktorú organizovalo Centrom polárnej ekológie Juhočeskej univerzity v Českých Budějoviach. Všetky tieto výskumy sa týkali štúdia mikroskopických cyanobaktérií a rias v odľadených územiach, ich adaptovanie na extrémne klimatické podmienky, izolácie kmeňových kultúr pre následné detailné experimentálne štúdium v laboratórnych podmienkach, tiež vegetačné mapovanie polárnych oáz v kontexte globálnych zmien na Zemi a prípravy prehľadu tamojšej mikroflóry rôznych terestrických i sladkovodných biotopov. Absolvoval množstvo pracovných návštev a študijných pobytov. Dlhodobých študijných pobytov treba spomenúť: v roku 1979 sa venoval výskumu tzv. vodného kvetu cyanobaktérií v priehradách na rieke Dnepr (na Ústave hydrobiológie a Botanického ústavu Akadémie vied Ukrajiny v Kyjeve). V roku 1990 študoval taxonómiu cyanobaktérií a sukcesiu rias na postvulkanických substrátoch kykladského ostrova Santorini na Univerzite v Aténach, v rokoch 1991, 1992 a 1995 na Univerzite v Ríme „Tor Vergata“ v spolupráci s talianskymi fykológami realizoval výskum epilittických mikroskopických cyanobaktérií a rias predovšetkým v hypogeálnych prostrediach Ríma (románske pohrebisko vo Vatikáne a v šiestich rímskych katakombách) a ich biodeteriorizačný účinok na kameň a ďalšie substráty historických umeleckých diel kultúrneho významu, v roku 2002 na University of Cambridge, absolvoval bádateľský pobyt v rámci ponuky univerzity The Cambridge Colleges Hospitality Scheme, kde sa venoval excerptnej práci s literárnymi zdrojmi a práci v archívoch v celosvetovo najstarších medzinárodných výskumných centrách historicky pokrývajúce širokospektrálny výskum obidvoch polárnych oblastí Arktídy a Antarktídy (British Antarctic Survey, Scott Polar Research Institute and Cambridge University Library), v roku 2004 na John Carroll University, Cleveland/OH realizoval štúdium taxonómie vybraných typov vláknitých cyanobaktérií rodu *Leptolyngbya* s využitím molekulárných laboratórnych techník. Je aktívnym členom viacerých vedeckých spoločností: Česká botanická spoločnosť, Medzinárodná asociácia pre výskum cyanobaktérií IAC, Slovenská botanická spoločnosť, Slovenská limnologická spoločnosť, Česká algologická spoločnosť, Phycological Society of America a International Phycological Society. Významná je jeho aktivita v redakčných radách časopisov: Archiv für Hydrobiologie, Supplement Algological Studies, Algologia, Kyjev, International Journal on Algae, New York.

Tvorivé, vedecké, pedagogické, osobnostné kvality boli ocenené najmä blízkymi spolupracovníkmi, priateľmi, študentmi, ale aj širokou medzinárodnou a domácou botanickou obcou. Z najvýznamnejších spomeniem v roku: 1998 Strieborná medaila k 20. výročiu pontifikátu Jána Pavla II., v roku 2001 zaslúžilý člen Slovenskej botanickej spoločnosti, 2011 čestný člen Slovenskej botanickej spoločnosti, tiež v roku 2011 mu bola udelená Holubyho medaila SBS, ocenenie Slovenskej geologickej spoločnosti za najlepšiu geologickú prácu za roky 2012–2013 za vedeckú monografiu Aubrecht R. a kol.: *Venezuelan tepuis – their caves and biota*. Každého botanika poteší určite také významné botanické ocenenie ako zrealizovala trojica amerických fykológov Miscoe, Petrasiak a Johansen z Clevelandu v roku 2016. Na počesť Ľubomíra Kováčika pomenovali nový rod vláknitej cyanobaktérie *Kovacikia* gen. nov. a druh *Kovacikia muscicola* sp. nov., ktorý opísali z jaskyne Waikapala na ostrove Kauai na Havaji.

Významnému slovenskému botanikovi, fykológovi, algológovi prajeme pevné zdravie, tvorivé nápady, ambiciózných študentov, veľa pochopenia a dobrých priateľov.

KAROL MIČIETA

K životnému jubileu RNDr. Jarmily Makovinskej, CSc.

Je neuveriteľné, ako čas rýchlo letí. Naša dlhoročná riaditeľka *Národného referenčného laboratória pre oblasť vôd na Slovensku* na Výskumnom ústave vodného hospodárstva (VÚVH) v Bratislave oslaví v tomto roku životné jubileum, 60-te narodeniny.

Jarka, ako ju všetci familiárne voláme, absolvovala v rokoch 1980-1985 Prírodovedeckú fakultu UK v Bratislave, učiteľský odbor kombinácia biológia a chémia. V r. 1983 sa ako študentka stala členkou Slovenskej botanickej spoločnosti. Po ukončení vysokoškolského štúdia pracovala päť rokov ako odbornotechnický pracovník na Hydroconsulte v Bratislave. Akademický titul doktor prírodných vied v odbore algológia-botanika získala v roku 1998 pod vedením pána prof. RNDr. F. Hindáka, DrSc. na Botanickom ústave

SAV v Bratislave. Tento rok bol významný aj v jej osobnom živote, Jarka sa stala mamou dcéry Viktórie.

Od roku 1990 pôsobí na Výskumnom ústave vodného hospodárstva v Bratislave, najskôr ako vedecký pracovník, neskôr ako vedúca oddelenia *Hydrobiológie, mikrobiológie a toxikológie*, toho času ako riaditeľka *Národného referenčného laboratória pre oblasť vôd na Slovensku*. Za vedecké publikácie a aktivity získala v roku 2004 akademický stupeň IIa na pôde SAV v Bratislave.

Počas svojho dlhoročného pôsobenia na VÚVH participuje na rôznych slovenských a medzinárodných projektoch. Týkajú sa oblastí environmentálneho a integrovaného riadenia povodí, vrátane monitorovania riek, jazier, nádrží, hodnotenia vodných útvarov (chemického a ekologického stavu), vývoja monitorovacích programov podľa požiadaviek RSV. Jarka sa spolupodieľala na príprave *Vodného plánu Slovenska* (2009), *Plánov manažmentu správnych území povodí* (2015), na technickej asistencii pri príprave *Medzinárodného plánu manažmentu povodia rieky Sáva* (2011) a na asistencii pri príprave *Medzinárodného plánu manažmentu povodia rieky Dunaj* (2009, 2015). Za posledné roky spolupracovala v procese interkalibrácie a vývoji klasifikačných schém pre fytoplanktón, štandardizácii biologických metód, QA/QC biologických metód, stanovovaní referenčných podmienok.

Od roku 2001 sa Jarka začlenila do projektu *Joint Danube Survey* (JDS), celosvetovo najkomplexnejšieho výskumu v oblasti monitorovania povrchových vôd. Projekt sa koná raz za šesť rokov (JDS1 2001, JDS2 2007, JDS 2013 a JDS 2019), spolupracujú tímy z 13 krajín, ktorými Dunaj alebo jeho prítoky pretekajú. Účelom spoločného výskumu Dunaja je harmonizovať postupy monitorovania vody v týchto krajinách na podporu rámcovej smernice o vode, ktorá zaväzuje členské štáty EÚ k dosiahnutiu dobrého stavu všetkých vôd. Medzi Jarkine najvýznamnejšie práce patrí nepochybne publikovanie výsledkov medzinárodnej spolupráce podunajských krajín na spoločnom prieskume Dunaja JDS2 (Makovinská et al. 2008).

Jarka je povahou dynamická, cieľavedomá, húževnatá, len tak ľahko sa nevzdáva. Tieto vlastnosti získala aj vďaka jej obľúbenej športovej disciplíne – stolnému tenisu, ktorému sa aktívne ve-

novala. Dosiahla v ňom významné úspechy, v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch minulého storočia sa stala viacnásobnou majsterkou Slovenska a Československa.

Okrem pracovných povinností si nájde čas aj na svoje záľuby, medzi ktoré patrí starostlivosť o záhradu, vychádzky do prírody a cestovanie. Ak si niekto myslí, že letnú dovolenku trávi vylihovaním pri mori, veľmi sa mylí, Jarka totiž vyhľadáva aktívne dovolenky plné pohybu. Miluje zimné športy, najmä lyžovanie. Počas celého života, tak ako ju všetci kolegovia vnímame a poznáme, sa snaží zdravo stravovať, hýbať sa na čerstvom vzduchu a žiť naplno.

Na pôde VÚVH sme spolu pracovne preskákali viac ako dosť. Boli chvíle radostné, na ktoré všetci radi s úsmevom spomíname, ale aj menej radostné, na ktoré sa radšej pozabudlo, aj keď práve tie náš pracovný tím posunuli vpred. Nezabudneme na tradičné hydrobiologické kurzy pre začiatočníkov v oblasti hydrobiológie. Napríklad v Rajeckých Tepliciach sme dychtivo počúvali prednášajúcich bažiac po nových poznatkoch a diskutovali do neskorého večera. Odvtedy pretieklo veľa vody Dunajom, ako sa hovorí.

Jarka nás drží pokoje ako pracovný kolektív, ako vodohospodársky ústav - manažuje naše pracovisko profesionálne a s láskou tak, ako to ona vie. Veľmi si ceníme jej profesionálne nasadenie, húževnatosť, optimizmus, pretože všetci dobre vieme, že doba je ťažká a práca s veľkým tímom ľudí nie je jednoduchá.

Milá Jarka, prajeme Ti do ďalších rokov najmä veľa zdravia, síl a pracovného entuziazmu, spokojnosti a radosti zo života. Nech sa Ti z tváre nikdy nevytráti úsmev, napriek neľahkým pracovným úlohám, to Ti zo srdca prajú kolegovia z VÚVH, kolegyne z CBRB a ÚVZ SR, ako aj členovia Slovenskej botanickej spoločnosti.

Živijó! Živijó! Živijó!

za všetkých Tvojich kolegov a priateľov, kolektív pracovníkov VÚVH